

בתי המשפט

הפ 001518/01		בית משפט מחוזי תל אביב-יפו	
תאריך	17/10/02	כב' השופטת ברון צפורה	בפני :

בעניין:

1. דהן קובי ו-111 אחרים.

מבקשים (בהמרצת הפתיחה)

ע"י ב"כ עו"ד גריסרו אליעזר

נגד

1. ראש עיריית ראשון לציון

2. מועצת עיריית ראשון לציון

3. עיריית ראשון לציון

משיבים (בהמרצת הפתיחה)

ע"י ב"כ עו"ד בר רועי ואח'.

4. שר הפנים

תובענה למתן פסק דין הצהרתי, לפיו מתבקש ביהמ"ש ע"י המבקשים לבטל חיובים בגין עבודות תיעול וכיוב, אשר הושטו עליהם על ידי עיריית ראשון לציון, או לחילופין לחשב את חיובי המבקשים בגין עבודות תיעול לפי חוק עזר לראשון לציון, ותשלומם יגבה בקרן בלבד בהתאם להחלטה במקרה זהה שאירע בעיר ראשון לציון ובגין עבודות הביוב לפי חוק עזר לראשון לציון.

החלטהרקע

בפנינו בתובענה למתן פסק דין הצהרתי, לפיו מתבקש ביהמ"ש ע"י המבקשים (להלן: "המבקשים") לבטל חיובים בגין עבודות תיעול וכיוב, אשר הושטו עליהם על ידי עיריית ראשון לציון (להלן: "העירייה"), או לחילופין לחשב את חיובי המבקשים בגין עבודות תיעול לפי חוק עזר לראשון לציון (תיעול), תשל"ג-1973 ותשלומם יגבה בקרן בלבד בהתאם להחלטה במקרה זהה שאירע בעיר ראשון לציון ובגין עבודות הביוב לפי חוק עזר לראשון לציון (ביוב), תשל"ה-1974.

בתשובת המשיבים (להלן: "המשיבים") להמרצת הפתיחה נטען, כי יש לדחות את המרצת הפתיחה בשל השיהוי הכבד בו היא נגועה. בהחלטה מיום 14.3.02 נקבע, כי ב"כ הצדדים יסכמו לעניין טענת השיהוי לצורך מתן החלטה בעניין. החלטה זו ניתנת לעניין טענת השיהוי.

טענות הצדדים

בסיכומים לעניין טענת השיהוי מטעם המבקשים נטען, כי אין כל ממש בטענתם של המשיבים

לעניין השיהוי מהנימוקים הבאים:

ממועד קבלת דרישות התשלום בקיץ '97 ועד הפנייה לערכאות לא "ישנו" המבקשים על זכויותיהם ולו רגע אחד. לטענתם, פנו בדרישה למשיבים ואף עמדו לפנות לבג"צ לצורך הגשת עררים בהתאם לחוק הרשויות המקומיות (ביוב), תשכ"ב-1962 (להלן: "חוק הביוב"), אך לא עשו כן עקב הבטחה שניתנה מראש העירייה, כי העניין ייבדק על ידי ועדת בדיקה שתוקם לצורך כך. בינתיים הורה ראש העיר לעירייה להימנע מביצוע הליכי גבייה. [כפי שאף פורסם בעיתון "במקום"-נספח ח' לתובענה]. אולם, עקב "סחבת" בבירור העניין, מינתה מועצת העירייה ועדת בדיקה רק ב-17.3.99. (ראה נספח ט' לתובענה). לטענת ב"כ המבקשים, הועדה כלל לא דנה בטענות המבקשים ועל אף פניות בדרישה לביטול דרישות התשלום ופניה בעניין לשר הפנים ב-24.9.00 (נספח טו' לתובענה) לא נענו בקשותיהם. כיוון שהמבקשים סמכו ידם בהבטחתו של ראש העירייה, לפיכך לא פנו המבקשים לוועדת הערר בהתאם לחוק הביוב וכך נסתמה בפניהם האפשרות לפנות לוועדת הערר על פי חוק זה. ביום 31.12.00 לאחר שלא נותרה למבקשים ברירה, עתרו לביהמ"ש העליון בשבתו כבג"צ (להלן: "העתירה"). בעתירה הוחלט בהמלצת ביהמ"ש העליון ובהסכמת הצדדים להעביר את הדיון לבית המשפט המחוזי. על כן, לטענת ב"כ המבקשים, לא מובנת טענת ב"כ המשיבים בדבר שיהוי, כאשר המשיבים כבר הסכימו להתדיין ולברר את העובדות כהוויתן ולוותר על הטענה בדבר חוסר סמכות.

לאור החלטת ביהמ"ש העליון, נערכה העתירה מחדש במתכונת של המרצת פתיחה, צורפו עותרים, גויסו כספים, נערכו 112 תצהירים והוגשה התובענה האמורה.

בבג"צ 170/87 אסולין ואח' נ' ראש עיריית קרית גת, פ"ד מב(1) 678 (להלן: "פס"ד אסולין") העוסק במיסוי עירוני, נקבע כי אין מקום להעלות טענת שיהוי במקרים כמקרה דנא. הטענה כי פס"ד אסולין הינו ייחודי ויוצא דופן אינה נכונה, וראה ע"א 6323/95 המכללה לחינוך נ' עיריית ת"א, תק-על 98 עמ' 111 (להלן: "פס"ד המכללה לחינוך"). לטענת ב"כ המבקשים בהסתמך על פסיקות אלה, 3 גורמים הם שילקחו בחשבון בהכרעה בטענת שיהוי: האינטרס של המבקש, האינטרס של המשיב והאינטרס של הציבור בשלטון החוק. בתיק זה, אין מניעה מצד הרשות להמשיך בהליכי הגבייה ועל כן לא נגרם כל נזק לרשות אשר נהנית מחזקת התקינות. לעומת זאת, למבקשים יגרם נזק בלתי הפיך, כאשר הפגם של "שיהוי" אינו מוצדק.

לטענת המשיבים בסיכומיהם, מהמועד בו נשלחו למבקשים דרישות התשלום ועד לעתירתם לבג"צ חלפו למעלה משלוש שנים ומהמועד שבו נדחתה עתירתם לבג"צ חלפו למעלה מחמישה חודשים ועל כן יש לדחות את התובענה על הסף מחמת השיהוי. מהשתהות המבקשים למדים המשיבים, כי ב"כ המבקשים מחל על זכויותיו, שכן לא עמד על זכויותיו בתוך זמן סביר, וזאת ללא כל הצדקה. לטענת המשיבים, את חלוף הזמן עד לפנייתם הראשונה ניסו המבקשים להצדיק בהסבר שאינו מספק. לשיהוי בו נקטו מהזמן שסיימה הועדה המיוחדת שמינתה מועצת העירייה את עבודתה ועד העתירה לבג"צ לא סיפקו המבקשים אף הסבר, וכן לא נתנו הסבר לחלוף הזמן מהמועד שבו דחה בג"צ את עתירתם ועד לפנייתם לבית משפט זה.

לטענת ב"כ המשיבים, אמנם הושגה הסכמה לעניין הסמכות העניינית במסגרת עתירתם של המבקשים בבג"צ, אולם אין בהסכמה זו כדי לרפא את מחדלם של המבקשים ביחס לאיחור המועד הקבוע בסעיף 30 ל"חוק הביוב", אשר קובע כי תוך 30 יום מיום קבלת דרישות התשלום היה על המבקשים להעלות טענותיהם כנגד החיובים שהושתו עליהם.

עוד נטען, כי קיים אינטרס כללי בבירור מהיר של מחלוקות הנוגעות למיסוי עירוני, אשר בא לידי ביטוי בבג"צ 417/84 קלפיש נ' המועצה המקומית סביון, פ"ד לט(2) 10. לטענת ב"כ המשיבים, השיהוי בו נקטו המבקשים משבש את הליכי גביית ההיטלים, ומתן פטור למבקשים יטיל נטל מס כבד על תושבים אחרים, או יפגע בשירותים המסופקים על ידי העירייה. ועוד, קבלת תובענה זו תוליד תביעות השבה מצד תושבי השכונה שנענו למבצע הגבייה שערכה העירייה, דבר אשר יפגע באינטרס הציבורי של כלל תושבי העיר ראשון לציון.

עוד טוען ב"כ המשיבים, כי רק כאשר מדובר בפגמים הזועקים לשמיים שנפלו במעשה המנהלי, ידון בית המשפט בתובענות חרף שיהוי כבד בהגשתן. אולם נהיר, כי לא מדובר בענייננו בגביה בלתי חוקית בעליל (כפי שהיה בפס"ד אסולין), אלא לכל היותר מדובר כאן על טענות בדבר חוסר סבירות, היעדר מידתיות, הפליה וכו'.

אשר על כל אלה, יש לדחות את התובענה על הסף מחמת השיהוי בו היא נגועה.

דיון

ראשית, עלי להכריע **האם לוקה התובענה בשיהוי**, ובמידה והתשובה הינה חיובית, יש לבחון **האם מדובר בשיהוי ש"איכותו" מספקת כדי דחיית התובענה על סף הדיון בה, גופה.**

אני דוחה את טענת ב"כ המשיבים בדבר שיהוי של למעלה משלוש שנים מהמועד בו נשלחו למבקשים דרישות התשלום ועד לעתירתם לבג"צ ביום ה-31.12.01. טיעון זה של המשיבים נעדר לדעתי כל הגיון ומוטב היה אלמלא נטען, שכן, כפי שאף ידוע למשיבים, לאור פניות התושבים הובטח על ידי ראש העיריה, שתוקם ועדה מיוחדת על ידי מועצת העיריה לצורך בחינת החיוב בהיטלי ביוב ותיעול. ועדה זו הוקמה ב-17.3.99 ועד אישור המלצות ועדה זו ביום 1.3.00, הרי שאין להליך על המבקשים, כי השתהו בהגשת התובענה.

אולם, מיום אישור המלצות הועדה ועד הגשת העתירה לבג"צ חלפו תשעה חודשים ולחלוף זמן זה לא נתנו המבקשים הסבר מניח את הדעת.

ועוד, ממתן ההחלטה בבג"צ ביום 2.7.01 ועד הגשת התובענה לבית המשפט המחוזי עברו חלפו להם חמישה חודשים, ואף לחלוף תקופה זו לא הובא בפניי טעם משכנע כלשהו.

חלוף הזמן מאז נולדה העילה המשמשת יסוד לעתירה ועד להגשתה-אין בו כשלעצמו כדי להוות שיהוי. עמד על כך הנשיא, כבי השופט ברק בבג"צ 453/84 איתורית נ' שר התקשורת פד"י ל"ח(4) 617, 621: **"בית המשפט הגבוה לצדק יעשה שימוש בשיקול דעתו וידחה עתירה על הסף, אם יוכח לדעת כי הוגשה באיחור וכי הדבר גרם נזק או שינוי באינטרסים של יחידים או של הכלל... עבור הזמן כשלעצמו אין בו כדי להוות שיהוי. בבסיסו של השיהוי עומדת העובדה, כי עבור הזמן גרם לשינוי המצב ולפגיעה באינטרסים ראויים להגנה, בין אם אלה אינטרסים של הרשות השלטונית, בין אם אלה אינטרסים של אדם אחר, ובין אם זהו אנטרס הכלל...".**

ולענייננו, מדובר בתקיפת החלטה של רשות בדבר היטלי ביוב ותיעול (להלן: "ההיטלים"), נושא אשר יש לו השלכות על התקציב של הרשות, חלוף הזמן מרגע שהוחלט על גביית ההיטלים, עלול לפגוע באינטרסים של הרשות ושל הכלל. באיזון שבין האינטרסים של המשיבים לבין האינטרסים של המבקשים, גוברים האינטרסים של המשיבים. הנזק לציבור והפגיעה באינטרס של כלל התושבים נובע מכך שתשתיות הביוב והתיעול ממומנות על ידי כספים הנגבים כ"היטלים". פטור למבקשים יביא להטלת נטל מס כבד יותר על תושבים אחרים בעיר, או פגיעה בשירותים המסופקים על ידי העיריה (ראה בבג"צ דגניה א' אגודה חקלאית שיתופית בע"מ ואח' נ' שר החקלאות, פ"ד נ(2) בעמ' 715).

"אך כשמדובר בהחלטה שהינה בלתי חוקית בעליל, קיים אינטרס נוסף שיש לשקול אף אותו על כפות המאזניים, האינטרס של כלל הציבור בשמירה על שלטון החוק". [ראה בג"צ 170/87 אסולין ואח' נ' ראש עיריית קרית גת ואח, פ"ד מב(1) בעמ' 678(להלן: "פס"ד אסולין")].

בין שאר הטענות, הועלתה על ידי המבקשים הטענה הבאה: **"...פעולות העירייה לגביית חוב קודם על בסיס חוק חדש בטלות, היות ויש בפעולות אלו משום פגיעה בעקרון החוקיות ודאות החוק".** עוד טוענים המבקשים: **"המשיבים פעלו בחוסר סבירות ובחריגה מסמכות בנואם לבצע הליך גביה בגין חיוב אשר עילתו התגבשה לפני כמעט שני עשורים ואשר מבוסס על חוק עזר אשר נחקק למעלה מעשר שנים לאחר ביצוע עבודות התיעול והביוב...".** במידה ואכן טענות המבקשים נכונות, ובלי להביע דעתי בעניין, הרי שדחיית התובענה בשל שיהוי תביא למתן הכרה לעקיפת החוק והפרתו. לדעתי, שיהוי בהגשת עתירה אינו חייב להכשיל תובענה, אם עילתה היא אי חוקיות וחוסר סבירות של הרשות.

"גם כאשר העתירה לוקה בשיהוי, ומבחינת האינטרסים המעורבים בעניין יש מקום לדחות את העתירה, עדיין עשוי בית המשפט לדון בעתירה ולהכריע בה לגוף העניין כדי להגן על שלטון החוק".
 (ראה בג"צ 2285/93 אוסי נחום נ' גיורא לב פ"ד מח(5) בעמ' 630). על מנת למנוע תופעות דומות מצד רשויות אחרות, יש להבהיר שהרשות אינה רשאית לפעול שלא כדין ובאותו זמן לטעון, כי יש להגן על אינטרסים של הציבור והתושבים ועל כן יש לשמור על תקפות מעשיה. וכפי שאף נאמר בפס"ד אסולין:
"חשיבותה של העתירה אינה מסתכמת בכך שהעותרים יבואו על סיפוקם הם בפיצוי או בהחלטה שהם פטורים מלשלם את מה שהוטל שלא כדין. חשיבותה דוקא בשמירה על הסדר הציבורי, על המנהל התקין ועל שמירת שלטון החוק".

מעוררת תמיהה העובדה, שרשות שלטונית שהשתתה ממושכות בהגשת חיובים בגין ההיטלים טוענת עתה לשיהוי בשל מספר חודשים. יש לברר מדוע רשות שלטונית מתעכבת שנים רבות וגורמת לחוסר וודאות בקרב תושבים, אשר כ-12 שנה לאחר ביצועי עבודת התשתית נדרשים לשלם עבור העבודות. וכאשר המבקשים מלינים על אי הצדק שנגרם להם, ולו בשיהוי מה, מתקוממת העיריה. הרי השיהוי בו נקטו התושבים, הוא כאין וכאפס לעומת השיהוי בו נקטו המשיבים, ומן הראוי שידונו בתובענה לגופה ויחליטו מה הדין לאחר שיהוי כה כבד, ועל פי איזה דין יש לגבות את הכספים.

ועוד, במסגרת העתירה לבג"צ, נקבע בהחלטה מיום ה-28.3.01 כי לא ינתן צו ביניים לעיכוב הליכי הגביה שכן: **"הליך הגביה המבוצע על ידי העירייה נהנה מחזקת התקינות ואינו בלתי הדייר".** עוד נאמר, כי ההרכב אליו הועברה העתירה יוכל להידרש גם לצו הביניים. מכאן אנו למדים, כי אין מניעה מצד הרשות להמשיך בהליכי הגביה ועל כן לא נגרם כל נזק לרשות.

סוף דבר: לאחר שערכתי איזון בין האינטרסים של המבקשים, המשיבים ובין אינטרס הציבור בשלטון החוק, החלטתי היא כי דין בקשת המשיבים דהיינו ראש העיריה ואח' לעניין טענת השיהוי - להידחות. אני קובעת, כי גם אם היה שיהוי בהגשת העתירה, הרי שאין בכך כדי להכשיל תובענה שעילתה בין היתר היא אי חוקיות של פעולת רשות.

בנוסף להחלטה בעניין השיהוי, תשומת לב ב"כ הצדדים כי יש יותר משניים שלושה מצהירים מטעם המבקשים ולפיכך ישקלו הצדדים, אם לא להעביר את הדין בתובענה זו לסדר דין רגיל.

- המזכירות תמציא לצדדים ההחלטה בדואר רשום.

הוצאות יקבעו בסופו של הליך.

נדחה לישיבה נוספת ליום 10.12.02, שעה 09:00.

ניתנה היום ח' בחשוון, תשס"ג (14 באוקטובר 2002) בהיעדר ב"כ הצדדים.

מותר לפרסום והפצה ביום 17.10.02.

ברון צפורה, שופטת

קלדנית: אילן .

נוסח זה כפוף לשינויי עריכה וניסוח